

ELŐSZÓ	9
1. SZÁMVETÉS [2011. január]	19
Demokrácia 22 Sajtószabadság 26 Jogállam 27 Kapitalizmus 29 Magántulajdon 31 Növekedés és fejlődés 32 Elosztás 39 Bizalom 44 Összegezés 46	
2. KÖZPONTOSÍTÁS ÉS KAPITALISTA PIACGAZDASÁG [2012. január]	49
Példák 52 Érvek pró és kontra 60 Hatalom és központosítás 68 Bizalmat aláásó „együttélés” 71 Állami önkényeskedés – és a piac reakciója 77 Mit várok ettől az írástól? 82	
3. FENYEGETŐ VESZÉLYEK [2014. május]	85
Posztkommunista demokráciák, autokráciák és diktatúrák 89 Nacionalizmus 92 A radikalizálódás és az expanzió veszélye 93 Zárógondolatok 95	
4. PÉLDAKÉPÜNK: KÍNA? [2014. augusztus]	97
Kína fejlődési pályája – a rohamos növekedés periódusa 101 Kína fejlődési pályája – a lassuló növekedés periódusa 105 Kína jövője? 109 Képes-e Magyarország követni a kínai példát? 110 A pozitív elemzés összefoglalása 112 Kivánatos-e Magyarország számára a kínai példa követése? 113 Van-e értelme erről vitatkozni? 115	

■ TARTALOM

5. U KANYAR MAGYARORSZÁGON [2015. április]	117
Elfordulás a demokráciától, a jogállamtól, a magántulajdontól és a civil társadalomtól – megszállott központosítási törekvés 119 Az állam és a piac viszonya – torz szimbiózis 125 Intellektuális csapdák és félreértések 129 A nacionalizmus veszélyei és a „pávatánc” 137 Az „ideológiai” szféra 142 A jövő lehetséges forgatókönyvei 144	
6. MÉG EGYSZER A „RENDSZERPARADIGMÁRÓL” [2016. október]	153
ELSŐ RÉSZ ■ KAPITALISTA VERSUS SZOCIALISTA RENDSZER	57
Rendszer 157 Tipusok és jellemzőik 160 A posztoszocialista régió országainak besorolása a „kapitalista versus szocialista rendszer” tipológia szerint 166 Statikus ábrázolás és az átmenetek 170 A kapitalizmus versus szocializmus tipológia magyarázó ereje 172	
MÁSODIK RÉSZ ■ A KÉT NAGY RENDSZER VÁLTOZATAI, ALTERNATÍV POLITIKAI-KORMÁNYZATI FORMÁK	175
A nagy rendszerek változatai 175 Demokrácia, autokrácia, diktatúra 177 Az autokrácia és a diktatúra puhasága–keménysége 183 A két tipológia viszonya 185 A posztoszocialista országok besorolása a politikai-kormányzati formák tipológiája szerint 187 Az autokrácia elnevezés védelmében 192 A „demokratizálás harmadik hullámának” elapadása 194 A térképek empirikus alátámasztásáról 197	
HARMADIK RÉSZ ■ MAGYARORSZÁG HELYE A KÉT TIPOLÓGIA SZERINT	200
Az általános gondolkodási keret szembevetése a magyarországi tapasztalattal 200 A magyarországi kapitalizmus 201 A magyarországi autokrácia 206 A magyar kormány külpolitikája 209 Magyar hibrid? 212 Az Orbán-rendszer 215 Záró megjegyzések 218	
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	227
A KÖTETBEN KÖZÖLT ÍRÁSOK PUBLIKÁCIÓINAK BIBLIOGRÁFIAI ADATAI	229

Előszó

AMIKOR 2010 ŐSZÉN HOZZÁKEZDTEM a kötet első tanulmányának, a „Számvetésnek” a megírásához azzal a szándékkal, hogy minél előbb közzétegyem, mégpedig napilapban, az azóta felszámolt *Népszabadságban*, az írás főbb üzenetei már régóta kirajzolódtak bennem. Sokkal korábban, a demokrácia ismérveiről folytatott vitákban Schumpeterhez és követőihöz csatlakoztam, akik szerint a demokráciát elsősorban az különbözteti meg más politikai formáktól, hogy a mindenkori kormány *leváltható* (Schumpeter, 1942/2010). Nincs szükség összeesküvésre, katonai puccsra, felkelésre, terrorcselekményekre, sem véres lázadásra vagy polgárháborúra. A leváltáshoz békés és civilizált eljárás áll rendelkezésre: a választás. A nyertes átveszi a kormányzás felelősségét, a vesztes pedig tudomásul veszi a vereséget, és eredményes kormányzást kíván a nyertesnek.

Tizenöt évvel a berlini fal összeomlása után előadást tartottam a rendszerváltás sikereiről és kudarcairól (Kornai, 2005): éppen azt tekintettem a legfontosabb sikernek, hogy végre Közép- és Kelet-Európában, a világnak ebben a sokat szenvedett régiójában is meghonosodni látszik a demokrácia. Bizonyosságul egy táblázatban foglaltam össze, hogy melyik országban hányszor ment már végbe békésen és civilizált eljárással a kormányváltás. Magyarország is ott szerepelt a táblázatban. Akármelyik pártcsoporthoz nyert, a vesztes (beleértve az első Fidesz-kormányt is) tudomásul vette a döntést. Akkor kezdtem aggódni, amikor a 2002-es választások után a vesztes nem volt hajlandó belenyugodni a vereségébe.